

ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΠΕΤΡΟΝ ΒΟΕΒΟΔΑΝ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ

Ἐν τέλει τοῦ ὑπ' ἀρ. 977 κώδικος τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Ἰσθέρων, περιέχοντος μὲν Καλοφωνικόν, γραφέντος δὲ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα, εὐρίσκομεν γεγραμμένα τάδε· Πολυχρόνιον ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ ἐνδοξότατον καὶ ἐκλειμπρώτατον ἡμῶν ἀθέντι πάσης Μολδοβλαχίας κύριον Ἰωάννην Πέτρον βοεβόδα, Κύριε φύλατε εἰς πολὰ ἔτη. (Σπυρ. Π. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν Ἀγίῳ ὄρει ἐλληνικῶν κωθίκων. Ἐν Κανταβριγιά τῆς Ἀγγλίας. Τόμ. Β' σ. 243). Εἶτα δ' ἔπονται οἱ ἑξῆς «Στίχοι εἰς τὸν ἐντιμώτατον καὶ εὐγενέστατον κύριον Ἰωάννην μέγαν βησιτάριν πάσης Μογδοβλαχίας», γεγραμμένοι κατὰ δύο ἡμιστίχια.

Εἰς τοὺς καιροὺς ἐτουτουνοῦς ὁποῦ ἐποίκιν τάρζια
κ' εἰς τὸν ἀθέντη δόθηκιν σουλτάνον τὸν Μουράτη
νά θανατώσουν ἤθελαν τὸν Πέτρον τὸν βοεβόδα
τὸν θαυμαστὸν καὶ ἔγκουστὸν καὶ δοῦλον τοῦ Χριστοῦ μου,

- ἵ) Χριστιανὸν ὀρθόδοξον καὶ εὐσεβῆ τῶν πάντων.
Ἄλλ' ὁ Χριστὸς μου καὶ θεὸς καὶ κύριος τῶν πάντων
κῦρ Ἰωάννην ἔφερεν ἔστην Πόλιν καὶ εὐρέθην.
Ἄνδρειωμένα στάθηκεν καὶ φοδερὰ μεγάλα.
Μπασσιάδες τὸν ἐθαύμασαν εἰς τὸ ντιδάνι μέσα.
- 10 Φωνὲς μεγάλες ἔδχλεν ὡς ἂν ἀνδρειωμένος.
Τὰ ἄρζια εἶνε ψεύτικα καὶ μὴν το πιστωθῆτε.
Ἄν εὐρεθῆ ἀθέντης μου καὶ ἔγινεν χαίτης,
κομμάτια νά με κάμετε ἐμπρὸς εἰς τὸ ντιδάνι.

1. καιροῦς ἐτουτουνοῦς ἐπίκιν τάρζια - 2. κίς ἀθέντι δόθηκιν
σοιλιάνον μουράτι 3. θανατώσουν ἤθελαν 4. δοῦλος χρυσοῦ
5. εὐσεβεῖς 6. τὸν 7. κῦρ' (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) ἤφερεν στήν
εὐρέθην 8. ἀνδρειωμένα στάθηκεν 9. μπασσιάδες 10. ὡς ἂν ἀδρειωμέ-
νος 11. εἶν μὴν τὸ πιστωθῆται 12, ἐβρεθῆ ἀθέντις χαίτης
13. κομάνια ντιμράνη

- Νὰ μὴν τ' ὀρίσῃ ὁ θεὸς ὅτ' εἶν' αὐτὸς χαίτης,
 15 ἀμ' εἶν' πιστὸς καὶ δουλευτὴς τοῦ βασιλέως Ἰλλυρῶν.
 Μπασιιάδες τὸ ἠκούσασι, μεγάλως τὸ ἡγάρηκαν
 κύρ Ἰωάννην θαυμαστὸν καὶ μέγαν βησιτάριν
 τὸ πῶς εἰς τὸν αὐθέντη του ἐστάθην πολεμίως,
 καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐνίκησε, ἕτ'ὰ κάτεργα τοὺς βάνει,
 20 καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐφεύγασι, ὀπίσω τους ἐδέλεπαν
 ἕτ'ὸ πατριαρχεῖον ἡπήκασι, καὶ τότε ἐγλυτῶσαν.
 Χαρὰν μεγάλην ἔποικαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι
 ἔσοι τὸν ἀγαπούσασι τὸν Πέτρον τὸν βοεδόδα,
 καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐσκάσασι καὶ κρύβονται ἕτ'ὰ σπίτια.
 25 Ἰζαούστην ἔμαθον ἕτι πᾶν ἕστην Ἰόδοι νὰ φονέφουν,
 αὐθέντη τοῦ Νικόλαον τὴν μύτη του νὰ κόψουν.
 Ἰὰ γένειά του ἐξούρισαν, τὰ ὠτά του ἐκόψαν.
 Ἰζαούσης τὰ περιλαβε καὶ μὲ χαρὰν τὰ φέρνει,
 κύρ Ἰωάννην τᾶφερε ἕτ'ὸν μέγαν βησιτάρην.
 30 Χαρὰν μεγάλην ἔποικε καὶ τὸν θεὸν δοξάζει
 πῶς ὁ θεὸς ἐπλήρωσε τὸν κόπον ὀποῦ ποῖκε,
 καὶ τὸν αὐθέντη <του> ἐδούλεψεν ὡς φρόνιμος ὀποῦ ἔνε.
 Ἰζαούς μπασιιάς τὸ ἡγάρηκεν ἕστην συνδρομὴν ἔποῦ ποῖκε
 πῶς τὸν αὐθέντη <του> ἐδούλεψεν καὶ καθεται σκαμνί του.
 35 Ἰζελέπηδες τὸ ἡγάρηκαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 ἕστην πόρταν του ἕξημέρωσαν, χαρὰν μεγάλην ἔποικαν
 κύρ Ἰωάννην θαυμαστὸν καὶ βησιτάριν μέγαν.
 Ἰὰ χέρια του καταφιλοῦν καὶ τὸν πολυχρονοῦσιν.
 Ἐὐχαριστοῦσιν τὸν θεὸν ἔποῦ ἔδωκεν τὴν χάριν
 40 εἰς μέγαν βησιτάριον καὶ ἐπολέμησεν ἀνδρείως,

14. γαμίν τορίση ὀτήν 15. ἀμίνε δουλευτὴς 16. μπασιιάδες
 ἠκούσαση χαρίκαν 18 (καὶ 32, 34, 48). αὐθέντι 19. τοὺς ἐχθροὺς ἐνί-
 κησαι στα κάτεργά τοὺς βάνη 20. τοῦς 21. σὸ πατριαρχεῖον ἔμπικασι
 ἔγλητόσαν 22. ἔπικαν μηκρίται 23. τῶν ἀγ. 24. ἐσκάσασσι
 κρύβονται στὰ σποῖτια 25. ἰζαούσιν τι 26. αὐθέντι μῆτι 27. γέ-
 νιά ὠτα 28. ἰζαούσης 29. τᾶφερε στὸν (καὶ κατωτέρω) βησιτάριν
 31. ἐπλήρωσε ὀκουπίκε 32. ὀποθναί 33. μπασιιάς χάρικεν στήν
 πουπίκε 35. ἰζελέπιδες χάρικαν μηκρίται 36. στήν πίκαν
 38. χέρια καὶ τὸν πολυχρονοῦσιν 39. ποῦ ἔδωκεν 40. βησιτάριον Ἡ
 λέξις ἐπολέμησεν πρέπει νάντικτικτακτῆθ δι' ἄλλη; συνωνύμου πρὸς θεραπείαν
 τοῦ ὑπερμέτρου στίχου ἀνδρείως

ἀνδρειωμένα, φρόνιμα ὡς ἂν τὸν Ἀχιλλέα.
 Εὐχαριστοῦμεν τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους ἄλους
 ἑποῦ ἔδωκαν βοήθειαν εἰς μέγαν βησιτάριν,
 καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐνίκησεν καὶ σκάζουσι καὶ πλαντάζουσι,
 45 τὰ ἄσπρα τοὺς ἐγάσασι, δὲν ἔχουσι τί νὰ κάμουν,
 τὴν κόλασιν ἐκέρθισαν ὅπου ἔνε οἱ διαβόλοι·
 καὶ τοὺς ἀπαντουχάινουσιν ἐτὴν πίσσα νὰ τοὺς βάλουν
 ὡς ἤθελαν Νικόλαον ἀθθέντη τοὺς νὰ κάμουν,
 ἐκεῖνο ὅπου ἔγυρευαν καὶ σπούδαζαν μεγάλως,
 50 κ' εἰς τὰ καλάθῃ βρῖσκονται καὶ πᾶν εἰς Μπογδανία
 τὴν μύτη τοῦ Νικόλαου, τὰ ὄτια τοῦ ἀντάμα.
 Ἄλλ' ὁ θεὸς καὶ κύριος οἰκονομεῖ τὰ πάντα,
 τὸν Ἰωάννην βάσταξε, τὸν μέγαν βησιτάριν,
 καὶ εἰς τὴν Πόλι ἔβρέθηκεν καὶ ἔπηγεν εἰς τὴν Βάνη,
 55 καὶ τὴν ἀλήθειαν βοᾷ μέσα εἰς τοὺς μπασιιάδες.
 Καὶ τὸν θεὸν παρακαλῶ καὶ τοὺς ἁγίους δοξάζω
 νὰ δώσῃ χρόνους καὶ καλοὺς τὸν Πέτρον τὸν βοεβόδα,
 τὸν μέγαν μου Δημήτριον, τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους
 νὰ ἱκετεύσουν τὸν θεὸν νὰ δώσωσιν τὴν χάριν
 60 κῆρ Ἰωάννην θαυμαστὸν, τὸν μέγαν βησιτάριν
 νὰ εἶνε καὶ στερέωμα μέσα εἰς Μπογδανία,
 δόξα, τιμὴ καὶ σύνεσις νὰ εἶνε εἰς αἰῶνας.

Καὶ εἶνε μὲν προφανές, ὅτι τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἀναφέρεται εἰς ἐπεισόδιον τῆς ἀρχῆς τοῦ βοεβόδα τῆς Μολδαβίας Πέτρου τοῦ Χωλοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἐξήγησιν τῶν λεπτομερειῶν ἀπετάθημεν εἰς τὸν διαπρεπετῆ καθηγητὴν τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βουκουρεστίου κ. Νικόλαον Jorga, ὅστις εὐηρεστήθη νὰποστείλῃ εἰς ἡμᾶς τὰς ἐξῆς ἐξαιρετοὺς διασαφήσεις, ὧν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὴν μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πρωτοτύπου.

41. ἀνδρειωμένα ὡς ἂν ἀχιλλέα 42. τοὺς 43. ποῦ ἔδωκαν 44. τοὺς
 ἐχθροὺς 46. ὁποῦναι 47. τοὺς ἀπαντιχένουσιν, στὴν πίσσα νὰ τοὺς
 48. ὡς ἔθελαν 49. ἐκοίνω γίγνεσθαι 50. κίς - καλάθῃ βρῖσκουσι
 πᾶν 51. μύτη ὄτια 52. οἰκονομὴ 54. πόλῃ βρέθικέν πῖγεν
 τῆμβάνη 55. βοᾷ τοὺς μπασιιάδες 57. δόσοι καλοὺς 58. ἀπο-
 στόλους 59. ἱκετεύουσιν δόσουσιν 61. ἴμαι 62. σύνεσις ἴμαι

«Πέτρος ὁ Χωλός (Schiopul), υἱὸς τοῦ Μιρτσέα (Mircea) καὶ ἑγγονος τοῦ Μιχνέα (Mihnea), ἤρξεν ἐν Μολδαβίᾳ·δεις, ἀπὸ τοῦ 1574 μέχρι τοῦ 1579 καὶ ἀπὸ τοῦ 1582 μέχρι τοῦ 1591. Καθ' ἃ δὲ οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ ἐπωνυμείτο Ἰωάννης Πέτρος, καὶ ταῦτα διότι τὸ Ἰωῶ ἦται Ἰωάννης ἀντεπροσώπευε τὴν ἐν τοῖς ἐγγράφοις παράδοσιν τῶν Βουλγάρων τσάρων τῆς δυναστείας τῶν Ἀσανιδῶν, παρ' ὧν οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ ἔπειτα οἱ τῆς Μολδαβίας παρέλαβον τοὺς ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἄλλως ἱπορρέοντας τύπους τῶν σλαβικῶν γραφείων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος τελευταῖον ἀντικατέστησαν τοὺς λατινικοὺς τύπους.

«Ἐπὶ τῶν δύο αὐτοῦ ἀρχῶν ὁ Πέτρος, ὡν ἡγεμῶν ἄτονος καὶ ἠπιόθυμος, παρέστη εἰς τὴν ἀνάγκην νάντεπεξέρχηται τοῦτο μὲν εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει σκευωρίας, τοῦτο δ' εἰς τὰς ἐνόπλους ἐπιθέσεις πολλῶν μνηστήρων τῆς ἀρχῆς, ἐπικαλουμένων τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων βοεβοδῶν τῆς χώρας. Καταπεπονημένος δ' ὑπὸ πολιορκίας καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ τρόμου ἕνεκεν ἀπειλῶν τῶν Τούρκων, ἀπαιτούντων παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ Στεφάνου τὴν ἀπάρνησιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἦν εἶχε πράγματι ἐξαναγκασθῆ νὰ ἐξομῶσῃ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Μιχνέας, ἡγεμῶν τῆς Βλαχίας, ὁ Πέτρος ἠναγκάσθη νὰ ποσυρθῆ εἰς τὴν Αὐστρίαν, τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὸ Tulln, εἶτα δ' εἰς τὸ Innsbruck καὶ τέλος εἰς τὸ Bozen, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὴν 1 Ἰουλίου 1594. Ὁ δὲ τάφος αὐτοῦ ἐσκάφη πλησίον τῆς ἐκκλησίας τῶν Φραγκισκανῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει.

«Τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ ἐξεθέσαμεν ἐν πραγματεία γεγραμμένῃ ῥωμανιστὶ, ἐπιγραφομένη μὲν «Ἡγεμονικὸς οἶκος ἐν ἔξορίᾳ», ἐκδοθεῖσα δ' ἐν τῇ Biblioteca pentutoti ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ΙΑ' Τόμου τῆς συλλογῆς Hurmuzaki.

«Ὁ μνηστὴρ τῆς ἀρχῆς Νικόλαος, ὅστις συμφώνως πρὸς τὸ προκείμενον στιχοῦργημα ἠκρωτηριάσθη τὸ ποδῶπον κατὰ τὸ ἔθος ἐν τῇ κατὰ τὴν Ῥόδον ἔξορίᾳ αὐτοῦ δὲν ἦτο μέχρι τοῦδε

γνωστός, ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ συγγέωμεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Βλάχου μνηστήρος Νικολάου Βασαράδα, περὶ τὰ ἔτη 1560-1570, οὗ τὰς περιπετείας ἀνεγράψαμεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μελέτῃ «Μνηστῆρες τοῦ θρόνου» ἐν τῷ ΙΘ' Τόμῳ τῶν Χρονικῶν τῆς Ῥωμανικῆς ἀκαδημίας. Ἡ δὲ Ῥόδος ὑπῆρξεν ὁ τόπος ὅπου διέμειναν ἐπὶ τινα χρόνον οἱ μνηστῆρες Ἰαγκος (Janču) ὁ Σάξων, ὅστις ἤρξεν ἐν Μολδαβίᾳ ἀπὸ τοῦ 1579 μέχρι τοῦ 1582, καὶ ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Μιχνεάς μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ καθάρεισιν.

«Ὁ δὲ βᾶνος τῆς Βλαχίας καὶ ἀπὸ τοῦ 1582 βεσιτᾶριος τῆς Μολδαβίας Ἰωάννης (Jani), ὃν ὑπάρχουσι οἱ ὑπολαμβάνοντες Καντακουζηνὸν, εἶνε λίαν γνωστός. Διέμενε συνήθως ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν δύο Ῥωμανικῶν χωρῶν, τῆς τε Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας. Ἐν τῷ ΙΑ' Τόμῳ τῆς συλλογῆς Hurmuzaki ἐξεδώκαμεν τινὰς ἐξοφλήσεις λογαριασμῶν ὑπογεγραμμένας ὑπ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν μνησθεῖσαν ἰδιότητα. Φέρουσι δὲ αὐταὶ τὰς χρονολογίας 20 Νοεμβρίου καὶ 1 Δεκεμβρίου 1589 καὶ ἀριθμοὺς 207-209. Καὶ ἡ μὲν ἐν αὐταῖς ὑπογραφή ἔχει ὧδε: Ἰωάννης Βεσιτᾶριος Μολδοβλαχίας, ἡ δὲ σφραγὶς αὐτοῦ ἔχει ἐπιγραφὴν τουρκικὴν. Δύο δὲ ἄλλας ἐξοφλήσεις τῆς 1 Δεκεμβρίου 1588 καὶ τῆς 1 Ἀπριλίου 1590 ἐξεδώκαμεν ἐν τῷ Κ' Τόμῳ τῶν Χρονικῶν τῆς Ῥωμανικῆς ἀκοδημίας ἐν σ. 436-437. Τούτων ἡ πρώτη ἔχει ἐκδοθῆ καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ στολνίκου Νικολάου, ἄλλου ἀντιπροσώπου τῆς Μολδαβίας. Ἐπειδὴ δὲ τὸν Νικόλαον τοῦτον εὐρίσκομεν καὶ μετὰ τὸ 1591 ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ Πέτρου, δὲν δυνάμεθα νὰ ταυτίσωμεν αὐτὸν πρὸς τὸν μνηστήρα τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῷ ἑλληνικῷ στιχουργήματι. Ἀπολογισμὸς δὲ τῶν ποσῶν τῶν ληφθέντων ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ αὐτῷ ΙΑ' Τόμῳ τῆς συλλογῆς Hurmuzaki ἐν σ. 232-233 ὑπ' ἀρ. CCCLVII.

«Ὁ βᾶνος οὗτος καὶ βεσιτᾶριος εἶγεν ὑπόληψιν «ἀνδρὸς

συνετοῦ καὶ πιστοῦ» καὶ «πλουσιωτάτου» παρὰ τὰ χρέη αὐτοῦ, ἀνερχόμενα εἰς πεντακοσίας χιλιάδας γροσσίων. Ὑπήρξε δὲ ὁ αὐτουργὸς τῆς πρώτης καθαιρέσεως τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ κατόπιν ἀπέβη ὁ κυριώτατος ὑποστηρικτὴς αὐτοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἀρχῆς, καθ' ἃ καὶ τοῦ Μιχνέα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Θεοδώρα, ἡ ὡς μοναχὴ κατόπιν μετονομασθεῖσα Θεοφανώ, ἦτα ἐκ κλεψιγαμίας μήτηρ τοῦ Βλάχου μνηστήρος Μιχαήλ, ὁ Ἰωάννης ἠυκόλυσε τῷ 1593 τὴν ἐν Βλαχίᾳ ἀνάρρησιν αὐτοῦ, εἶπε δὲ εὖτος ὁ ὑπὸ τῶν νικῶν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Οὐγγρων δοξασθεὶς Μιχαήλ ὁ Γενναῖος. Οὐχ ἦττον ὁ παρὰ τῇ Πύλῃ ἀντιπρέσβυς τῆς Αὐστρίας (internonce) ἐχαραιντήριζεν αὐτὸν «ὡς τὸν μεγαλειέτερον προδότην ὅστις ὑπῆρξέ ποτε ἐπὶ τῆς γῆς». Ἴδε τὰς πηγὰς τὰς ἀναγραφόμενας ὑφ' ἡμῶν ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς Ῥωμανικῆς ἀκαδημίας Τόμ. 12' σ. 81-83.

Ἐκ τοῦ ποιήματος βλέπομεν, ὅτι τὰ κατὰ τοῦ Πέτρου παράπονά τινων βογιάρων, τὰ ἐν τουρκικῇ γλώσσῃ συντεταγμένα ἄρζια, ὑπεβλήθησαν τῷ 1589 καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν φυγὴν τοῦ βοεβόδα· τῷ 1589 τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἡγεμόνος τούτου ἐμελέτα καὶ ὁ νέος βεζύρης Σινάν πασζᾶς (Ἴδε Συλλογῆς Hurmuzaki Τόμ. 1Α' σ. LXXVII). Περὶ τὰ τέλη μάλιστα τοῦ ἔτους ἐκείνου καθηρέθη πράγματι ὁ Πέτρος, ἀλλὰ κατώρθωσε τὸν διορισμὸν καὶ τὴν καθιέρωσιν τοῦ υἱοῦ Στεφάνου, οὕτω δὲ διετήρησε τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ὡς κύριος τῆς χώρας (αὐτόθι, Μέρ. Β' σ. LXXIX-LXXX). Τὰ δὲ παράπονα κατ' αὐτοῦ ὡς προστατεύοντος τοὺς Κοζάκους τοὺς λυμαιομένους τὴν Μολδαβίαν καὶ διώκτου τῶν βογιάρων μνημονεύονται ἐν τινι διπλωματικῇ γερμανικῇ ἐκθέσει ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἣτις φέρει ἡμερομηνίαν 21 Ἰουνίου 1589 (αὐτόθι, Μέρ. Β' σ. 726-727).»